

โรงเรียนนายทหารอากาศอวุโส
กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

หลักสูตรนายทหารอากาศอวุโส รุ่นที่ ๗๕ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๓

หมวดวิชาที่ ๒ บฝ.ที่ ๒/๑

เรื่อง การวิเคราะห์สถานการณ์โลกที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย

(ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก กับผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย)

เรียน น.อ.หญิง ภาวนา จงทักษิณาวัตร

จัดทำโดย

นายทหารนักเรียน สัมมนาที่ ๑

วันที่ ๒๙ เดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๖๓

ตรวจสอบแล้ว

น.อ.หญิง ภาวนา ฯ พก.กยศ.๗

ปรับปรุงครั้งที่ ๑ เมื่อ ๓๐ มี.ย.๖๒

รายงานการศึกษาค้นคว้า

เรื่อง ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก กับผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย

โดย

สัมมนาที่ ๑

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรนายทหารอากาศอาวุโส รุ่นที่ ๗๕ หมวดวิชาที่ ๒ ความมั่นคงแห่งชาติ

โรงเรียนนายทหารอากาศอาวุโส กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

ปีการศึกษา ๒๕๖๓

คำนำ

การขยายอิทธิพลของจีนบนเวทีโลกผ่านการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมขนส่ง โดยเชื่อมต่อเส้นทางสายไหมทางทะเลกับทางบก (Belt and Road Initiative: BRI) ครอบคลุมทวีปเอเชีย ยุโรปและแอฟริกา ทำให้จีนสามารถแผ่ขยายอำนาจทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการทหาร โดยเฉพาะในเขตทะเลจีนใต้ สหรัฐอเมริกาจึงมีนโยบายสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีนในทะเลจีนใต้ที่ชัดเจนขึ้น และประกาศใช้ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก โดยสหรัฐอเมริกาได้ประสานความร่วมมือกับกลุ่มพันธมิตร ๔ ประเทศ (Quadrilateral Security Dialogue) “The Quad” ซึ่งประกอบด้วยสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลียและอินเดีย ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินยุทธศาสตร์ปิดล้อมจีนพร้อมทั้งส่งเสริมบทบาทอินเดียให้ร่วมรับผิดชอบการสร้างดุลยภาพ เพื่อคานอิทธิพลของจีนในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก และให้ออสเตรเลียมีส่วนร่วม เนื่องจากมีกองทัพเรือที่มีแสนยานุภาพพอที่จะถ่วงดุลกับจีนได้

การศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มของยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก กับผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย เกี่ยวกับความเป็นมาของยุทธศาสตร์ การจัดวางยุทธศาสตร์ ทำหน้าที่ของประเทศต่าง ๆ รวมถึงการวิเคราะห์แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียต่อการดำเนินยุทธศาสตร์นี้ คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ข้อมูลที่ได้เรียนรู้และศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจ และนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ ทั้งแก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติโดยรวมต่อไป

นายทหารนักเรียน สัมมนาที่ ๓
หลักสูตรนายทหารอากาศอาวุโส รุ่นที่ ๗๕
๒๔ มกราคม ๒๕๖๓

สารบัญ

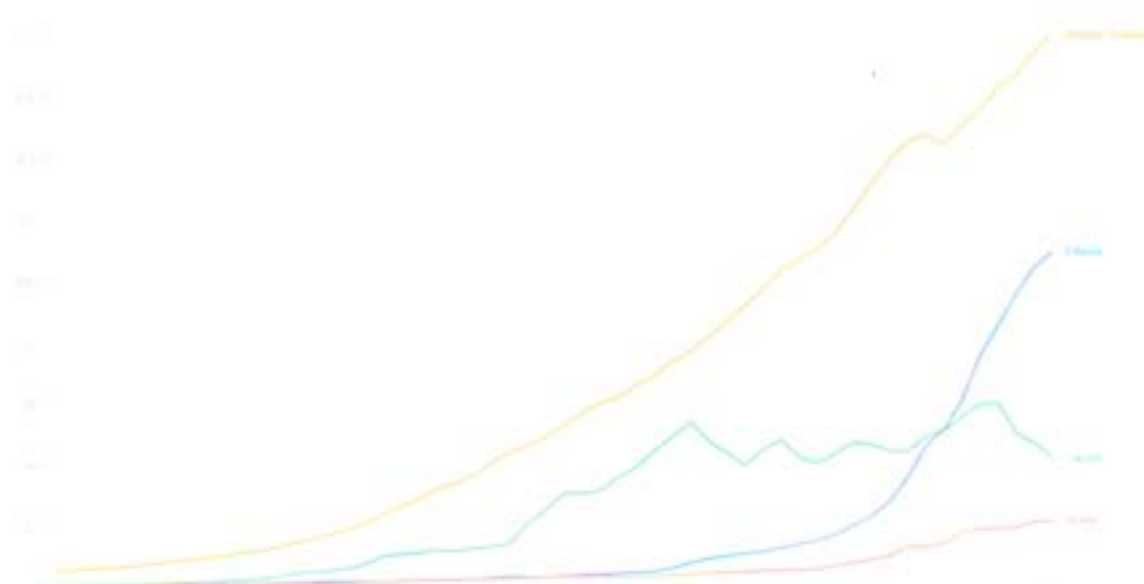
	หน้า
คำนำ	
สารบัญภาพ	
บทที่ ๑ ความเป็นมาของยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก	๑
บทที่ ๒ การจัดวางยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก	๕
บทที่ ๓ ทำหน้าที่ของประเทศต่าง ๆ ต่อแนวคิดยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก	๑๑
๓.๑ ทำหน้าที่ของพันธมิตร (QUAD)	๑๑
๓.๒ ทำหน้าที่ของอาเซียนและไทย	๑๕
บทที่ ๔ แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียต่อการดำเนินยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกและผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย	๑๖
๔.๑ แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียต่อการดำเนินยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก	๑๖
๔.๒ ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกกับผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย	๑๘
บทที่ ๕ ข้อเสนอแนะ	๒๑
๕.๑ ทำหน้าที่ของพันธมิตร (QUAD)	๒๑
๕.๒ ทำหน้าที่ของอาเซียนและไทย	๒๑
บรรณานุกรม	๒๒
ผนวก ก	๒๔

บทที่ ๑

ความเป็นมาของยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก

ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว และเป็นประเทศที่ทรงอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจที่สุด โดยได้กลายเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ และได้เข้ามามีบทบาททั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองของโลกอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเข้าไปมีอิทธิพลในการพัฒนาเศรษฐกิจในด้านต่างๆ ของประเทศที่กำลังพัฒนา

เมื่อเข้าสู่คริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ เศรษฐกิจของจีนได้ก้าวอย่างเข้าสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมอย่างก้าวกระโดด จีนเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในเวทีโลก มีความโดดเด่นทางด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน ซึ่งในปี ค.ศ.๒๐๑๔ เศรษฐกิจจีนมีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ ๒ ของโลกรองจากสหรัฐอเมริกา การขยายตัวของเศรษฐกิจจีนนับเป็นอัตราการขยายตัวที่สูงที่สุดในรอบ ๓๐ ปี โดยมีอัตราการขยายตัวสูงกว่าร้อยละ ๑๐ ต่อปีมาโดยตลอด

รูปที่ ๑ สถิติทางเศรษฐกิจจากธนาคารโลก

ผลจากการขยายขีดความสามารถทางเศรษฐกิจของจีนในช่วงต้นศตวรรษที่ ๒๑ ส่งผลให้เศรษฐกิจของจีนเติบโตอย่างรวดเร็วและกลายเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐบาลจีนขยายขีดความสามารถทางทหารด้วยการพัฒนาระบบยุทโธปกรณ์ใหม่ๆ และขณะเดียวกันก็เป็นเงื่อนไขให้รัฐบาลจีนใช้เป็นเครื่องมือในการขยายอิทธิพลทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ อีกทั้ง การพัฒนาทางเทคโนโลยีที่ขยายตัวอย่างมากจากการวิจัยและพัฒนาในจีนส่งผลให้ขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของจีนเพิ่มสูงมากขึ้นและไม่อยู่ในฐานะของการเป็นรัฐพึ่งพาทางเทคโนโลยีเช่นในยุคเก่าอีกต่อไป (สุรชาติ บำรุงสุข, ๒๕๖๑)

ความก้าวหน้าที่รวดเร็วทางเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี รวมทั้งแสนยานุภาพทางทหารของจีนดังกล่าว กำลังเป็นที่จับตามองของนานาประเทศ และได้สร้างความกังวลให้แก่ประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา...

สหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” (One Belt One Road) ของจีน ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นโครงการเส้นทางสายไหมแห่งศตวรรษที่ ๒๑ (Belt and Road Initiative: BRI) ถือเป็น grand strategy ของจีนในการขยายอิทธิพลบนเวทีโลกผ่านการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมขนส่งกับนานาประเทศทั่วโลก อีกทั้งในทะเลจีนใต้นอกจากจะเป็นเส้นทางเดินเรือที่สำคัญของจีนแล้วยังเป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจีน และเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญมุ่งลงได้เพื่อเชื่อมมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย ตลอดจนเป็นเส้นทางทะเลที่สำคัญในการดำเนินยุทธศาสตร์ BRI ที่จะทำให้จีนสามารถเชื่อมต่อเส้นทางสายไหมทางทะเลกับทางบก ซึ่งครอบคลุมทวีปเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา จะทำให้จีนสามารถแผ่ขยายอำนาจทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการทหาร ซึ่งการดำเนินนโยบายเติบโตอย่างสันติของจีนและยุทธศาสตร์ BRI ทำให้จีนมีความเจริญรุดหน้าและมีผลประโยชน์มากขึ้นในภูมิภาค โดยเฉพาะในเขตทะเลจีนใต้ ซึ่งจีนมีการกำหนดยุทธศาสตร์ทางทะเลที่ชัดเจน จึงทำให้จีนเป็นมหาอำนาจทางทะเล ที่มุ่งเน้นการพัฒนาในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปกป้องผลประโยชน์ทางทะเลของจีน ในขณะที่สหรัฐอเมริกาอยู่ในภาวะซบเซา โดยเฉพาะสถานะทางเศรษฐกิจที่ไม่อยู่ในภาวะรุ่งเรืองเช่นในอดีต สหรัฐอเมริกาต้องเผชิญกับความท้าทายครั้งสำคัญ จึงได้มีนโยบายที่จะสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีนในทะเลจีนใต้ที่ชัดเจนขึ้นตามยุทธศาสตร์ความมั่นคง รวมทั้งประกาศใช้ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐอเมริกา ในเดือน พฤศจิกายน ๒๕๖๑ อย่างเป็นทางการ โดยมองจีนเป็นคู่แข่งทางยุทธศาสตร์และโจมตีจีนที่ใช้อิทธิพลทางเศรษฐกิจเพื่อกดดันประเทศในภูมิภาค รวมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพทางทหารในทะเลจีนใต้ โดยสหรัฐอเมริกาต้องการให้ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกเป็นเครื่องมือการครองอำนาจของสหรัฐอเมริกาในแปซิฟิก และต้องการให้อินโด-แปซิฟิก เป็นภูมิภาคที่เปิดกว้างและเสรี เป็นประเทศมีความเท่าเทียมกันและไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลมหาอำนาจภายในประเทศเดียว (ธรรมรัตน์ รัตนมณี, ๒๕๖๒)

ในห้วง ๔๐ ปีที่ผ่านมา ภูมิรัฐศาสตร์ของมหาสมุทรอินเดียได้ปรับเปลี่ยนไป ไม่เพียงแต่เป็นเส้นทางเดินเรือเพื่อการค้า แต่ยังเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีคุณค่าของจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ และยังเป็นบริเวณที่สำคัญต่อนโยบายความมั่นคงของสหรัฐอเมริกา ในขณะที่อินเดียซึ่งตั้งอยู่ทางฝั่งมหาสมุทรอินเดียมีความประสงค์ที่จะมีบทบาทและขยายผลประโยชน์มาถึงฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก ผสมกับการทำสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนได้ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ส่งผลให้บรรยากาศของโลกเต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและมีความหวาดกลัว โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เมื่อสองประเทศมหาอำนาจได้ดำเนินยุทธศาสตร์ของประเทศโดยใช้ภูมิภาคนี้เป็นเวทีแข่งขันทางการค้าและทางด้านต่างๆ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณากรอบความร่วมมือน้อยใหญ่ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ล้วนแต่มีประเทศจีนเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในหลายกลุ่ม หรือปรากฏการณ์ “จีนผงาด” (The Rise of China) ทำให้กลุ่มพันธมิตร ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย เริ่มตระหนักกับการเจริญเติบโตแบบก้าวกระโดดของจีน ขณะเดียวกันเริ่มตระหนักในความเจริญเติบโตของอินเดียและความสำคัญของมหาสมุทรอินเดีย อีกทั้งอินเดียมีความกังวลต่อการขยายอิทธิพลของจีนในมหาสมุทรอินเดียผ่านการสร้างท่าเรือและท่าอากาศยานจีนในประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้...

เอเชียใต้ ภายใต้ยุทธศาสตร์ BRI ซึ่งอินเดียมองว่าส่งผลกระทบต่อการเมืองและความมั่นคงของอินเดียโดยตรง ดังนั้น กลุ่มพันธมิตร ๔ ประเทศ Quadrilateral Security Dialogue (Quad) ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และอินเดีย จึงเห็นด้วยกับแนวคิด “อินโด-แปซิฟิก” (ที่ใช้คำว่าอินโด-แปซิฟิก แทนคำว่า เอเชีย-แปซิฟิกเหมือนกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีนโยบายถึงการสนับสนุนสหรัฐอเมริกาในการเสริมสร้างความมั่นคง ความมั่นคง และครอบคลุมทั้งมหาสมุทรอินเดีย และมหาสมุทรแปซิฟิก) โดยให้ความสำคัญกับอินเดีย โดยผนวกพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของมหาสมุทรอินเดียเข้ากับมหาสมุทรแปซิฟิก ครอบคลุมพื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ข้ามมหาสมุทรแปซิฟิกจรดชายฝั่งสหรัฐอเมริกา พร้อมทั้งส่งเสริมบทบาทอินเดียให้ร่วมรับผิดชอบการสร้างดุลยภาพ เพื่อคานอิทธิพลของจีนในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก และให้ออสเตรเลียมีส่วนร่วม เนื่องจากมีกองทัพเรือที่มีแสนยานุภาพพอที่จะ “ถ่วงดุล” กับจีนได้ (สาธิต มนต์สักรกุล, ๒๕๖๓)

รูปที่ ๒ อาณาเขตของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก และอินโด-แปซิฟิก

คนแรกที่เสนอ “ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก” อย่างเป็นทางการ คือ นายกรัฐมนตรี ชินโซะ อาเบะ ของญี่ปุ่น ซึ่งเริ่มใช้คำนี้เมื่อ พ.ศ.๒๕๕๐ ตอนที่เสนอจัดตั้งเวทีหารือความมั่นคงสี่ฝ่าย (Quadrilateral Security Dialogue) และเรียกสี่ประเทศพันธมิตรนี้ว่า “The Quad” ซึ่งประกอบด้วยสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และอินเดีย โดยเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินยุทธศาสตร์ปิดล้อมจีน ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของแต่ละประเทศ เริ่มจากญี่ปุ่นตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจีน ในขณะที่ออสเตรเลียตั้งอยู่ทางทิศใต้ และอินเดียตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกซึ่งมีเส้นทางออกสู่ทะเลได้ ก่อนที่จีนจะแผ่ขยายอำนาจและมีแนวโน้มเปิดเส้นทางเดินเรือที่สหรัฐอเมริกาใช้เป็นเส้นทางเดินเรือที่สำคัญ เช่น ช่องแคบมะละกา โดยก่อน...

โดยก่อนที่สหรัฐอเมริกาจะมุ่งไปที่อินเดีย สหรัฐอเมริกาได้เจรจากับไทยและพม่าแล้ว แต่ยังไม่มีการตอบรับจึงมุ่งไปที่อินเดีย และได้รับการตอบรับเนื่องจากต่างมีเหตุผลและมีผลประโยชน์ร่วมกัน (ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๖๑) สหรัฐอเมริกากับอินเดีย มีความเห็นร่วมกันว่าจะต้องส่งเสริมการพัฒนาที่ยืดหลักกติกาสากล เป็นภูมิภาคที่เปิดกว้าง เกือบครึ่งหนึ่งของเรือพาณิชย์ที่ค้าขายทั่วโลกผ่านเส้นทางนี้ เช่นเดียวกับน้ำมัน ๒ ใน ๓ ที่ซื้อขายทั่วโลกต้องอาศัยเส้นทางดังกล่าว อินเดียจึงเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์รอบด้านของสหรัฐอเมริกา และเป็นหุ้นส่วนหลักด้านการป้องกันประเทศ (Major Defense Partner) ซึ่งรัฐบาลสหรัฐอเมริกามีความปรารถนาที่จะยกระดับเป็นพันธมิตรต่อกัน นอกจากนี้สหรัฐอเมริกายังมีความต้องการขยายความร่วมมือกับนานาประเทศมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียให้มากขึ้นต่อไปในอนาคต

บทที่ ๒

การจัดวางยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก

ในการประชุมสุดยอดความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation : APEC) ณ เมืองดานัง ประเทศเวียดนาม เมื่อ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ นายโดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา กล่าวถึงการดำเนินยุทธศาสตร์เปิดเสรีในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก (Free and Open Indo-Pacific Strategy : FOIP) เรียกสั้นๆ ว่า “ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก” ซึ่งเป็นการจัดวางยุทธศาสตร์ใหม่ของสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคเอเชียในต้นศตวรรษที่ ๒๑ และคำว่าเอเชียเป็นความหมายอย่างกว้างที่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของเอเชีย โดยจัดวางยุทธศาสตร์ภายใต้ ๓ หลักการสำคัญ คือ การเตรียมพร้อม ความเป็นหุ้นส่วน และการส่งเสริมเครือข่ายในภูมิภาค

แต่เดิมยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคเอเชียถูกกำหนดจากคุณลักษณะของพื้นที่และผลพวงจากสถานการณ์สงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่กองทัพสหรัฐอเมริกามีบทบาทอย่างสำคัญในยุทธบริเวณแปซิฟิก ฉะนั้นยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา นับจากจุดเริ่มต้นของสงครามเย็นในเอเชียเป็นต้นมา จึงวางอยู่บนเงื่อนไขทางภูมิศาสตร์ที่เป็นเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific) หรือหากมองภูมิภาคนี้ ในบริบทของสงครามและความมั่นคง คือ การนิยามพื้นที่ที่เป็นยุทธบริเวณสำหรับกองทัพสหรัฐอเมริกาในยามสงคราม หรืออาณาเขตทางการเมืองสำหรับนโยบายของสหรัฐอเมริกาในยามสันติ ดังจะเห็นได้ว่าในส่วนของกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกานั้น กองบัญชาการที่รับผิดชอบยุทธบริเวณนี้ก็คือ กองบัญชาการภาคพื้นแปซิฟิก The Pacific Command หรือ PACOM ที่ตั้งอยู่ที่ฮาวาย หรือในส่วนของกระทรวงต่างประเทศ ส่วนงานที่รับผิดชอบพื้นที่นี้ก็คือสำนักงานกิจการเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก The Bureau of East Asian and Pacific Affairs

การจัดวางยุทธศาสตร์ใหม่

แม้ในช่วงต้นของประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ จะยังไม่มียุทธศาสตร์ต่อเอเชียที่ชัดเจนแต่ในเดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๐ รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ออกแนวคิดใหม่ที่มีชื่อ “ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกที่เสรีและเปิดเผย” (The Free and Open Indo-Pacific strategy) หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า “ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก” ดังที่ปรากฏในเอกสารช่วงปลายปี ๒๐๑๗ ชื่อ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ National Security December 2017 และต่อมาทิศทางนี้มีความชัดเจนมากขึ้น เมื่อประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ประกาศในการประชุมเอเปคที่เวียดนาม ในตอนต้นปี ๒๐๑๘ แนวคิดทางยุทธศาสตร์ใหม่คือ การมองภูมิภาคนี้เป็นภาพใหญ่ในทางภูมิศาสตร์ คือ อินโด-แปซิฟิก ไม่ใช่แบบเดิมที่เป็น เอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific) และแนวคิดนี้ถูกตอกย้ำอีกครั้งจากคำประกาศของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม นายเจมส์ แมททีส ในการประชุมที่สิงคโปร์

ทิศทางยุทธศาสตร์ใหม่ที่สำคัญ คือ การขยายอาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์ให้มีขอบเขตกว้างขวางมากขึ้น หากพิจารณาในมุมแคบ คือการรวมเอาอินเดียเข้ามาอยู่ในยุทธศาสตร์นี้ แต่หากคิดในบริบทที่กว้างขึ้นก็คือการรวมเอาอาณาบริเวณของมหาสมุทรอินเดีย เข้ามาในยุทธศาสตร์ใหม่ อันเป็นการส่งสัญญาณของการวาง

ยุทธศาสตร์ที่ต้องการจะเชื่อมมหาสมุทรแปซิฟิก และมหาสมุทรอินเดียเข้าด้วยกัน หรือเป็นดัง “ยุทธศาสตร์สองมหาสมุทร” ในนโยบายของสหรัฐอเมริกา การวางยุทธศาสตร์เช่นนี้ ทำให้ยุทธบริเวณทางทหารสำหรับกองทัพสหรัฐอเมริกาในเอเชียเปลี่ยนแปลงไปในทันที กองบัญชาการแปซิฟิกเดิมจึงมีชื่อใหม่ว่า กองบัญชาการภาคพื้นอินโดแปซิฟิก หรือ The Common in the Pacific Comment

ยุทธศาสตร์ใหม่นี้ยังคงคาดหวังให้เกิดระบบพันธมิตรใหม่ที่ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความร่วมมือ ๔ ประเทศ หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นจตุรมิตร Quadrilateral Security Dialogue (The Quad) อันหมายถึงการจับมือกระชับความสัมพันธ์แบบตั้งเป้าหมายและความมุ่งหวังเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติกับการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ทั้งในระดับทวีปภาคีและพหุภาคี เพื่อส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนร่วมกันไปในทุกมิติของ ๔ ประเทศใหญ่ คือ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่นและอินเดีย และหากพิจารณาจากมุมมองของทั้ง ๔ ประเทศแล้ว พอจะสรุปได้ว่าประเทศทั้งหมดนี้ล้วนมีความกังวลอย่างมากกับการขยายบทบาทและอิทธิพลของจีนในภูมิภาค สหรัฐอเมริกาจึงคาดหวังว่าจตุรมิตรเช่นนี้จะทำให้เกิดการค้าและบทบาทของจีนในส่วนต่างๆของเอเชีย ตลอดจนถึงการลดทอนอิทธิพลจีน วิธีดำเนินการผ่านการสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งระบบถนนและระบบราง และโดยเฉพาะการดึงเอาอินเดียให้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองกับสหรัฐอเมริกามากขึ้น (สุรชาติ บำรุงสุข, ๒๕๖๑)

การจัดวางยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของกลุ่มประเทศพันธมิตร The Quad ไม่มีความตกลงร่วมกันในการกำหนดยุทธศาสตร์อย่างเป็นทางการ แต่เป็นการดำเนินยุทธศาสตร์ภายใต้แนวคิดและนโยบายของแต่ละประเทศเป็นอิสระจากกัน โดยประเทศที่มีการเผยแพร่การดำเนินยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกอย่างเป็นทางการ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น

ประเทศสหรัฐอเมริกา

มีการจัดวางยุทธศาสตร์ในภูมิภาคนี้ภายใต้แนวคิดการเปิดเสรีในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก (Free and Open Indo-Pacific : FOIP) ปรากฏใน ๒๐๑๙ Department of Defense Indo-Pacific Strategy Report (IPSR) การดำเนินการภายใต้ ๓ หลักการสำคัญ คือ การเตรียมพร้อม (Preparedness) ความเป็นหุ้นส่วน (Partnerships) และการส่งเสริมเครือข่ายในภูมิภาค (Promotion of a networked region) ซึ่งยุทธศาสตร์ FOIP นี้ประกอบด้วย ๑) การเคารพอธิปไตยและความเป็นอิสระของทุกชาติ ๒) การระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี ๓) การทำการค้าต่างตอบแทนอย่างเสรีและเป็นธรรมบนพื้นฐานของการลงทุนที่เปิดกว้าง มีข้อตกลงที่โปร่งใส และมีความเชื่อมต่อ และ ๔) การยึดมั่นในกฎระเบียบแบบแผนระหว่างประเทศ รวมถึงเสรีภาพในการเดินเรือและการบิน (The Department of Defense, Indo-Pacific Strategy Report, June 1, 2019)

รูปที่ ๓ ยุทธศาสตร์เปิดเสรีในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก (Free and Open Indo-Pacific)

ในการดำเนินยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกที่เป็นรูปธรรม ปรากฏทั้งในมิติด้านความมั่นคงและมิติด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

๑. การเปลี่ยนชื่อหน่วยงานเพื่อรองรับนโยบาย คือ กองบัญชาการแปซิฟิกของสหรัฐอเมริกา หรือ United Pacific Command (USPACOM) เป็น กองกำลังภาคพื้นสหรัฐ อินโด-แปซิฟิก หรือ United States Indo-Pacific Command (USINDOPACOM) ตามที่นายเจมส์ แมททิส รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกา ได้ประกาศเมื่อ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๓ ณ ฐานทัพเรือเพิร์ล ฮาร์เบอร์ โดยยังมีพื้นที่รับผิดชอบคงเดิม คือ ตั้งแต่ชายฝั่งตะวันตกของสหรัฐฯ ถึงมหาสมุทรอินเดีย มหาสมุทรอาร์กติกถึงแอนตาร์กติก และยังมีพื้นที่สำคัญของฐานทัพสหรัฐอเมริกา อยู่ในประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ซึ่ง USINDOPACOM เป็นหน่วยงานสำคัญทางด้านการทหารของสหรัฐอเมริกาที่รวบรวมกองกำลังรบไว้หลายหน่วยงาน

รูปที่ ๔ พื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังภาคพื้นสหรัฐ อินโด-แปซิฟิก USINDOPACOM

๒. การประจำการเรือผิวน้ำร้อยละ ๖๐ ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกภายในปี ๒๕๖๒ โดย พล.ร.ด.โจเซฟ ที ออคอยน์ ผู้บัญชาการกองเรือที่ ๗ (ฐานทัพนอกชายฝั่งโยโกฮามะ ประเทศญี่ปุ่น) ได้กล่าวว่ากองทัพเรือสหรัฐอเมริกาจะจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองภารกิจด้านการก่อการร้าย ความมั่นคงทางทะเล และภารกิจด้านการบรรเทาภัยพิบัติและช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม นอกจากนี้ยังมีการฝึกซ้อมกันระหว่างกองทัพเรือสหรัฐอเมริกา อินเดีย และญี่ปุ่น ภายใต้ชื่อ “มาลาบาร์” ที่เกาะกวม ฮาวาย เมื่อเดือน มิถุนายน ๒๕๖๑

๓. การวางกำลังรบเพิ่มเติมในพื้นที่ ๒ ฝั่งมหาสมุทร เพื่อให้สามารถเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างมหาสมุทรอินเดียกับมหาสมุทรแปซิฟิก โดยมีการเคลื่อนย้ายเรือรบ อาทิ เรือพิฆาต USS John S. McCain (ประจำกองเรือที่ ๗ ฐานทัพเรือซานติเอโก), USS Wasp (LHD1) (ประจำฐานทัพเรือ โอ๊กินาวา) และเรือบรรทุกเครื่องบิน USS Theodore Roosevelt (CVN 71) โดยเรือรบสหรัฐฯ ได้เคลื่อนย้ายเข้ามายัง ท่าเรือซางซี ประเทศสิงคโปร์ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและเป็นแรงสนับสนุนในการเตรียมพร้อมรับมือกับภารกิจด้านความมั่นคงทุกประเภท

๔. การขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจมีความชัดเจนมากขึ้น เห็นได้จากการประชุม Indo-Pacific Business Forum ในห้วงเดือน กรกฎาคม ๒๕๖๑ ซึ่งเป็นการประชุมด้านเศรษฐกิจที่สำคัญของสหรัฐอเมริกาและพันธมิตร ที่เกิดจากความร่วมมือ ๓ ฝ่าย ได้แก่ ๑) กระทรวงการต่างประเทศและการค้าแห่งออสเตรเลีย ๒) บริษัทการลงทุนภาคเอกชนในต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (U.S. Overseas Private Investment Corp) และ ๓) ธนาคารเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น อันเป็นการลงทุนในด้านพลังงาน การขนส่ง การท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ทั้งนี้ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น ซึ่งเป็นหุ้นส่วนไตรภาคีจัดทำขึ้นเพื่อระดมเม็ดเงินลงทุนในโครงการต่าง ๆ ในการช่วยกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ เพิ่มโอกาสตลอดจนส่งเสริม

เสรีภาพ...

เสรีภาพการเปิดกว้าง การบูรณาการ และความเจริญรุ่งเรืองในอินโด-แปซิฟิก ทั้งนี้ นายไมก์ ปอมเปโอ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงได้ประกาศสนับสนุนงบประมาณจำนวน ๑๑๓ ล้านเหรียญสหรัฐ เพื่อการลงทุนในหลายโครงการ เช่น การเชื่อมต่อระบบดิจิทัล พลังงาน และโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเงินลงทุนในโครงการต่าง ๆ จะเป็นการดำเนินการโดยภาคเอกชน และเป็นการขยายการลงทุนของสหรัฐฯ ในต่างประเทศด้วยเป้าหมายเพิ่มการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ

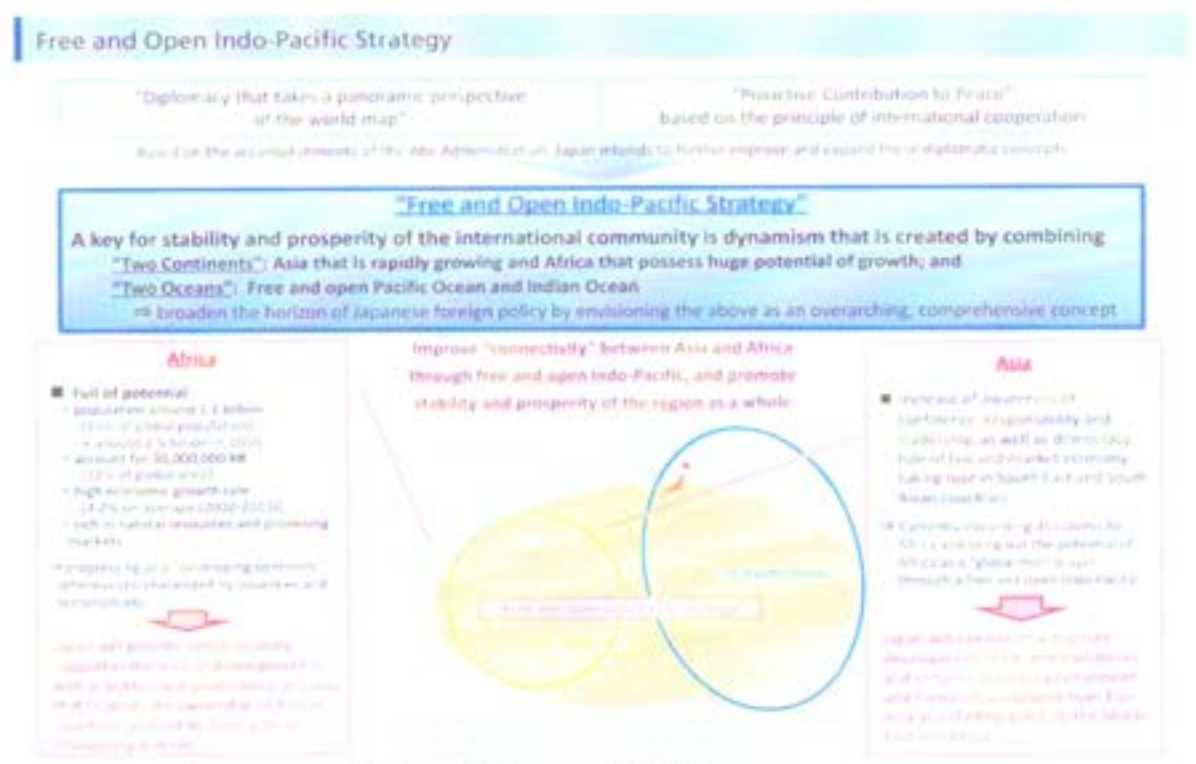
ประเทศญี่ปุ่น

แนวคิดยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของญี่ปุ่น เน้น ๓ เสาหลัก นั่นคือ

๑. การส่งเสริมเสรีนิยม ไม่ว่าจะเป็นหลักนิติธรรม (Rule of Law) การเปิดเสรีการค้า และเสรีภาพในการเดินเรือและการบิน

๒. สร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจผ่านความเชื่อมโยงใน ๓ มิติ การเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพสูง (Quality Infrastructure Investment) การเชื่อมโยงกฎระเบียบและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า และ การเชื่อมโยงทรัพยากรบุคคลในภูมิภาค และ

๓. หลักการสันติภาพและเสถียรภาพ ผ่านการบังคับใช้กฎหมายในท้องทะเลอย่างเคร่งครัด การให้ความช่วยเหลือด้านสิทธิมนุษยชน การต่อต้านภัยก่อการร้าย การบริหารจัดการภายใต้ภัยพิบัติต่างๆ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และยังคงก้าวรวมไปจนถึงในบางสถานการณ์อาจต้องมีการสนับสนุนการใช้กองกำลังรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Operations: PKO)

รูปที่ ๕ การจัดวางยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของประเทศญี่ปุ่น

จะเห็นได้ว่า การดำเนินยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของประเทศญี่ปุ่น มุ่งเน้น ๓ องค์กรหลัก ได้แก่ การส่งเสริมและปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน เช่น หลักนิติธรรมและประชาธิปไตย การแสวงหาความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ และการรักษาสันติภาพและเสถียรภาพ โดยจะเห็นได้ว่า ประเทศญี่ปุ่นได้มุ่งเน้นจะพัฒนาความเชื่อมต่อระหว่างเอเชียกับแอฟริกาผ่านการดำเนินยุทธศาสตร์นี้ และสนับสนุนให้เกิดเสถียรภาพและความมั่งคั่งในภูมิภาคโดยรวม (กระทรวงการต่างประเทศ ประเทศญี่ปุ่น, ๒๐๑๗)

บทที่ ๓

ท่าทีของประเทศต่างๆ ต่อแนวคิดยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก

๓.๑ ท่าทีของพันธมิตร (QUAD)

การเคลื่อนไหวของประเทศพันธมิตร ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อินเดีย และออสเตรเลีย ได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์การเปิดเสรีในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก (FOIP) โดยประเทศเหล่านี้ต่างมีข้อพิพาทและมีความกังวลต่อการขยายอิทธิพลของจีนทั้งในมหาสมุทรอินเดีย ทะเลจีนใต้ และทะเลจีนตะวันออก โดยผ่านการสร้างท่าเรือและท่าอากาศยานของจีนในภูมิภาค ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคโดยตรง โดยประเทศพันธมิตรทั้งสี่ได้แสดงท่าทีต่อแนวคิดยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก ร่วมกันในเวทีสนทนาด้านความมั่นคงจตุภาคี (Quadilateral Security Dialogue: QUAD) ๒๐๑๗ สรุปได้ดังนี้

	US	India	Japan	Australia
Free and open Indo-Pacific	"shared vision for increased prosperity and security in a free and open Indo-Pacific region"	"a free, open, prosperous and inclusive Indo-Pacific region serves the long-term interests of all countries in the region and of the world at large"	"measures to ensure a free and open international order based on the rule of law in the Indo-Pacific"	"a shared vision for increased prosperity and security in the Indo-Pacific region and to work together to ensure it remains free and open"
Rules-based order	"upholding the rules-based order in the Indo-Pacific"	"cooperation based on their converging vision and values for promotion of peace"	"direction for cooperation, including with countries in the region, in upholding the rules-based order and respect for international law in the Indo-Pacific"	"upholding the rules-based order in the Indo-Pacific"
Freedom of navigation & overflight	"freedom of navigation and overflight"	N/A	"ensuring freedom of navigation in the Indo-Pacific"	"freedom of navigation and overflight"
Respect for international law	"respect for international law, and the peaceful resolution of disputes"	N/A	"respect for international law in the Indo-Pacific"	"respect for international law"
Connectivity	"increasing connectivity consistent with international law and standards, based on prudent financing"	"stability and prosperity in an increasingly inter-connected region that they share with each other and with other partners", "enhancing connectivity"	N/A	"increase connectivity"
Maritime security	"coordinating on... maritime security efforts in the Indo-Pacific"	N/A	"maritime security in the Indo-Pacific"	"upholding maritime security in the Indo-Pacific"
North Korea/proliferation	"further cooperating to curtail the DPRK's nuclear and missile programs and unlawful acts"	"proliferation linkages"	"tackling proliferation threats, including North Korea's nuclear and missile issues, against which maximized pressure needs to be applied"	"threats to international peace and security posed by the proliferation of weapons of mass destruction, including the DPRK's nuclear and missile programs"
Terrorism	"coordinating on counterterrorism"	"addressing common challenges of terrorism"	"countering terrorism"	"coordinate on efforts to address the challenges of countering terrorism"
Next Steps & Misc.	"The quadrilateral partners committed to deepening cooperation, which rests on a foundation of shared democratic values and principles, and to continue discussions to further strengthen the rules-based order in the Indo-Pacific region"	"The Indian side highlighted India's Act East Policy as the cornerstone of its engagement in the Indo-Pacific region"	"The participants affirmed their commitment to continuing discussions and deepening cooperation based on shared values and principles"	"The participants committed to continuing quadrilateral discussions and deepening cooperation on the basis of shared values and principles"

รูปที่ ๖ เปรียบเทียบแนวคิดยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก ของกลุ่มพันธมิตร

โดยแต่ละ...

โดยแต่ละประเทศมีท่าทีต่อแนวคิดยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก ดังนี้

๑. ท่าทีของสหรัฐอเมริกา

ประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ ได้กล่าวสุนทรพจน์ในช่วงการประชุม APEC ที่นครดานัง เวียดนาม เมื่อเดือน พ.ย.๖๐ โดยเน้นความร่วมมืออย่างจริงจังในด้านการค้าและเศรษฐกิจกับประเทศในอินโด-แปซิฟิก อย่างไรก็ตาม นักวิชาการหลายฝ่ายตั้งข้อสังเกตว่า แนวคิดของสหรัฐอเมริกาครอบคลุมภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก และอินเดีย แต่ยังไม่ขยายรวมถึงแอฟริกา และดูเหมือนว่าสหรัฐอเมริกาจะเน้นในเรื่องการค้าเสรี ซึ่งเป็นข้อแตกต่างในการตีความคำว่า “Free and Open” ของสหรัฐอเมริกากับญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นต่างตระหนักถึงความสำคัญของการที่อินเดียจะเข้ามามีบทบาทในภูมิภาค ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศในอนาคต โดยเฉพาะการแข่งขันขันขันเดียวกันของมหาอำนาจ ประเด็นดังกล่าวมีส่วนสอดคล้องกับงานเขียนของ Robert D. Kaplan เรื่อง Monsoon : The Indian Ocean and the Future of American Power ที่กล่าวถึงมหาสมุทรอินเดียว่า จะกลายเป็นศูนย์กลางของผลประโยชน์ที่ทับซ้อนกันของมหาอำนาจในอนาคต ได้แก่ สหรัฐอเมริกาและจีน หากพิจารณาถึงที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคนี้น่าจะเป็นเรื่องของเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน มากกว่าปัจจัยการเมือง โดยความร่วมมือในอินโด-แปซิฟิก จะเป็น “ทางเลือก” หนึ่งของประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคและสามารถก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่สหรัฐอเมริกาด้วย

จากการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา 2017 (Post-Ministerial Conferences-PMC) กับสหภาพยุโรป อินเดีย สาธารณรัฐเกาหลี ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา ณ ประเทศสิงคโปร์ เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๑ สหรัฐอเมริกาได้เน้นย้ำความเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ที่สำคัญของอาเซียน – สหรัฐอเมริกา โดยมีมูลค่าการค้าระหว่างกันมากกว่า ๒๓๓ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมูลค่าการลงทุนระหว่างกันมากกว่า ๕.๔ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และหารือประเด็นความมั่นคงในภูมิภาคที่สำคัญ อาทิ ทะเลจีนใต้ คาบสมุทรเกาหลี การก่อการร้าย รวมทั้งแนวคิดอินโด-แปซิฟิก โดยสหรัฐอเมริกาได้ย้ำถึงการให้ความช่วยเหลือเพื่อสนับสนุนอินโด-แปซิฟิกใน ๓ สาขา ได้แก่ เศรษฐกิจดิจิทัล พลังงาน และโครงสร้างพื้นฐาน จำนวน ๑๑๓ ล้าน ดอลลาร์สหรัฐ และยืนยันความเป็นแกนกลางของอาเซียนในสถาปัตยกรรมในภูมิภาค นอกจากนี้ ที่ประชุมยังหารือถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและดิจิทัลระหว่างอาเซียนและสหรัฐอเมริกา และให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดเล็ก และรายย่อย (MSMEs) รวมถึงการสร้างความปลอดภัยกันในระดับประชาชน ผ่านโครงการ Young South East Asians Initiative (YSEALI) และการแลกเปลี่ยนทางวิชาการและการศึกษา

๒. ท่าทีประเทศญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นต้องการเชื่อมโยงภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับอินเดียและแอฟริกามากขึ้นในด้านเศรษฐกิจ และเน้นส่งเสริมความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในด้านการเมือง ดังที่นายชินโซ อาเบะ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น ได้กล่าวสุนทรพจน์เรื่อง “Confluence of the Two Seas” ที่รัฐสภาอินเดีย เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๐ และเมื่อได้รับเลือกตั้งเป็นนายก...

เป็นนายกรัฐมนตรีเป็นสมัยที่ ๒ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๕ ซึ่งเป็นช่วงที่บทบาทของจีนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ในขณะที่บทบาทของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชียเริ่มลดลง จากการจัดวางยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของญี่ปุ่น ญี่ปุ่นมุ่งความสนใจไปที่อินเดียและแอฟริกา และเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๗ ได้มีการยกระดับความสัมพันธ์กับอินเดีย เป็น “Special Strategic and Global Partnership” ความสนใจดังกล่าวน่าจะมาจากการที่อินเดียตั้งอยู่ในตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ตรงกลางของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังร่วมมือกับอินเดียในการผลักดัน Asia-Africa Growth Corridor (AAGC) เพื่อมุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมาตรฐานสูง (Quality Infrastructure) ในขณะเดียวกัน ญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการให้ความช่วยเหลือแอฟริกาเพื่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจบนพื้นฐานหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในระหว่างกัน โดยญี่ปุ่นมองว่า แอฟริกาเป็นดินแดนที่มีศักยภาพ เนื่องจากมีจำนวนประชากรประมาณร้อยละ ๑๕ ของประชากรโลก ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ ๒๒ ของโลก มีการเติบโตทางเศรษฐกิจ ร้อยละ ๔.๒ (โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๕ - ๒๕๕๖) และอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งเป็นตลาดในอนาคต อาจกล่าวได้ว่า ญี่ปุ่น มีแนวคิดเรื่องอินโด-แปซิฟิกที่ชัดเจนมีการนำแนวคิดฯ ไปปรับและจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การต่างประเทศ โดยแนวคิดดังกล่าวสะท้อนท่าทีของญี่ปุ่นในหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง โดยมีแนวความคิดในการร่วมมือกับอินเดียเพื่อพัฒนาโครงการหลายอย่างตั้งแต่ โรงไฟฟ้า ทางรถไฟ ไปจนถึงท่าเรือทั้งในศรีลังกา บังกลาเทศ เมียนมา และเกาะต่าง ๆ ในมหาสมุทรอินเดีย นอกจากนี้ยังร่วมผลักดันระเบียงเศรษฐกิจเอเชีย-แอฟริกา (AAGC) ที่จะเชื่อมเศรษฐกิจของแอฟริกา เอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าด้วยกัน ส่วนด้านการเมืองญี่ปุ่นจะเน้นการส่งเสริมความร่วมมือกับมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา

๓. ท่าทีของอินเดีย

อินเดียมีความกังวลต่อการขยายอิทธิพลของจีนในมหาสมุทรอินเดียผ่านการสร้างท่าเรือและท่าอากาศยานของจีนในภูมิภาคเอเชียใต้ อาทิ บังกลาเทศ ศรีลังกา มัลดีฟส์ และปากีสถาน ภายใต้แนวคิด Belt and Road Initiative (BRI) ซึ่งอินเดียมองว่าส่งผลกระทบต่อการเมืองและความมั่นคงของอินเดียโดยตรง ถึงแม้จะมีความกังวลกับการพัฒนาท่าเรือ Gwadar ของจีนซึ่งเป็นท่าเรือน้ำลึกในจังหวัด Balochistan ตะวันตกเฉียงใต้ของปากีสถาน รวมถึงการตั้งฐานทัพเรือใน Djibouti แต่จากคำกล่าวของนายกรัฐมนตรีนเรนทรา โมดี ในการร่วมการประชุมด้านความมั่นคงประจำปีทีสิงคโปร์ แชงกรีล่า ไดอะล็อก (Shangri-La Dialogue) มีแนวคิดการจัดตั้งภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ที่ครอบคลุมประเทศแถบมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย และเรียกร้องให้ประเทศในแถบอินโด-แปซิฟิก สนับสนุนเสรีภาพในการเดินเรือ บุรณภาพทางดินแดน และความเคารพในประเทศอื่นไม่ว่าจะมีขนาดใหญ่หรือเล็ก และควรสร้างความเห็นพ้องกันระหว่างประเทศแถบอินโด-แปซิฟิกด้วยความร่วมมือแบบพหุภาคี ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเกิดขึ้นหลังจากการประชุม ๓ ฝ่าย “Russia-China-India triangular dialogue on the Indo-Pacific” ระหว่างรัสเซีย จีน และอินเดีย ทำให้เห็นว่าอินเดียยังสงวนท่าทีในการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างชัดเจนในการเปิดเสรีในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก (FOIP) เห็นได้จากการไม่ได้เข้าร่วมประชุม Indo-Pacific Business Forum ซึ่งเป็นสัญญาณที่แสดงให้เห็นว่าอินเดียไม่ยอมถูกผูกมัดมากเกินไปกับสหรัฐอเมริกา ใน FOIP...

ใน FOIP โดยอินเดียน่าจะเป็นตัวแปรสำคัญต่อความสำเร็จของการผลักดันแนวคิดอินโด-แปซิฟิก เนื่องจากมีที่ตั้งอยู่กึ่งกลางของภูมิภาค มีขนาดเศรษฐกิจที่ขยายตัวต่อเนื่องและรวดเร็ว อินเดียมองจีนในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่มีทั้งผลประโยชน์และความท้าทาย และบางครั้งมีการกระทบกระทั่งกันในเรื่องพรมแดนและอธิปไตย นอกจากนี้ ข้อกังวลอีกประการของอินเดีย คือ การที่สหรัฐอเมริกาลดบทบาทลง ทำให้แนวคิดอินโด-แปซิฟิก ถูกนำมาจัดทำเป็นนโยบาย "Act East Policy : AEP" โดยนายกรัฐมนตรี นเรนทรา โมดี ของประเทศอินเดีย โดยเพิ่มระดับความสัมพันธ์กับประเทศญี่ปุ่น และมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับกรอบความร่วมมือในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก โดยอินเดียเชื่อว่าภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกควรมีความเสรี เปิดกว้าง และอยู่บนพื้นฐานกติกากฎการประสานความร่วมมือระหว่างกัน โดยความเป็นภูมิภาคอาเซียน (Prabir De, 2019) ซึ่งในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา (Post-Ministerial Conferences – PMC) กับสหภาพยุโรป (อียู) อินเดีย สาธารณรัฐเกาหลี ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๑ อินเดียได้ให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างกัน ในทุกมิติ อาทิ ความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาค โดยเฉพาะความมั่นคงทางทะเล รวมถึงเศรษฐกิจภาคทะเล และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยประเทศสมาชิกอาเซียนและอินเดียต่างให้ความสำคัญกับการเจรจาความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership – RCEP) ความเชื่อมโยงระหว่างอาเซียน-อินเดียผ่านระเบียงเศรษฐกิจและโครงการทางหลวงสามฝ่าย อินเดีย เมียนมา และไทย และความเชื่อมโยงทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ โดยที่ประชุมเห็นพ้องกับความเห็นของไทยในการพัฒนาภูมิภาคให้เกิดความเชื่อมโยงอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม และส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างกัน โดยในปี ๒๕๖๒ จะเป็นปีท่องเที่ยวอาเซียน-อินเดีย

๔. ท่าทีของออสเตรเลีย

ออสเตรเลียมีความกังวลต่อสถานะความเสี่ยงด้านความมั่นคงในทะเลจีนใต้จากบทบาทของจีน โดยได้เผยแพร่เอกสาร Foreign Policy White Paper ๒๐๑๗ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๐ กำหนดทิศทาง การดำเนินนโยบายต่างประเทศของออสเตรเลียใน ๑๐ ปีข้างหน้า ที่มุ่งให้ความสำคัญกับภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก เอกสารดังกล่าวระบุถึงการเพิ่มบทบาทและความรับผิดชอบของออสเตรเลียในภูมิภาคนี้ เป้าหมายสำคัญคือ การส่งเสริมความมั่นคง เปิดกว้าง ครอบคลุม และรุ่งเรือง ทุกประเทศเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน รวมทั้งกล่าวถึง สถานะความเสี่ยงด้านความมั่นคงในทะเลจีนใต้จากบทบาทของจีนด้วย โดยใช้การเจรจากับอินเดีย สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ที่มุ่งเน้นไปที่มหาสมุทรอินเดีย เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลมองว่าบทบาทของจีนจะเป็นปัจจัยหลักของความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกและกำหนดรูปแบบ ยุทธศาสตร์ในอนาคต แต่ก็พยายามส่งเสริมความร่วมมือระดับภูมิภาคกับจีนในการส่งเสริมการเคารพตาม กฎระเบียบเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในภูมิภาค (ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานคณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ, ๒๕๖๑)

ท่าที...

๓.๒ ทำหน้าที่ของอาเซียนและไทย

จากการประชุม ASEAN-India Summit 2018 เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๖๑ ที่ประชุมได้หารือกันเพื่อสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลในอินโด-แปซิฟิก แต่ทั้งนี้ยังไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนใน Delhi Declaration ซึ่งทำให้ยังไม่มีผลชัดเจนถึงแผนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างอาเซียนและอินเดีย สำหรับประเทศไทยมีท่าทีในการตอบรับการสร้างความร่วมมือผ่าน FOIP เห็นได้จากการเจรจาวิภาคิระหว่างไทย-อินเดีย ที่ไทยให้ความสนใจการเชื่อมต่อแม่น้ำ ๕ สาย ได้แก่ แม่น้ำคงคา แม่น้ำพรหมบุตร แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำอิรวดี และแม่น้ำโขง ให้เป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคและเสริมสร้างความร่วมมือให้กับประเทศต่างๆ ในอินโด-แปซิฟิกได้ อีกทั้งในปี พ.ศ.๒๕๖๑ ไทยในฐานะเจ้าภาพร่วมในการฝึกคอบร้าโกลด์ ได้ผลักดันอินเดียให้มีส่วนร่วมในการฝึกมากขึ้น นอกจากนี้ ไทยได้เข้าร่วมการประชุมกรอบความร่วมมือลุ่มน้ำโขงกับญี่ปุ่น ครั้งที่ ๑๐ (10th Mekong-Japan Summit) และร่วมรับรองยุทธศาสตร์กรุงโตเกียว ๒๐๑๘ เพื่อความร่วมมือลุ่มน้ำโขงกับญี่ปุ่น (Tokyo Strategy 2018 for Mekong-Japan Cooperation) โดยมี FOIP เป็นหนึ่งในแนวทางความร่วมมือสำคัญ ซึ่งไทยยืนยันความพร้อมที่จะร่วมมือกับญี่ปุ่นในฐานะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์

โดยท่าทีของประเทศไทยได้แสดงออกผ่านแถลงการณ์การประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๓๕ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒ และเอกสารมุมมองของอาเซียนต่อแนวคิดอินโด-แปซิฟิก (ASEAN Outlook on the Indo-Pacific) ว่า แนวคิดอินโด-แปซิฟิก ตั้งอยู่บนหลักการว่า ทั้งเอเชีย-แปซิฟิกกับอนุภูมิภาคอินเดียต่างเป็นประเทศที่กำลังเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ จึงเป็นการดีที่จะร่วมมือแทนการแข่งขันเพื่อเอาชนะอีกฝ่ายแบบ “เกมศูนย์” (Zero Sum Game) โดยอาเซียนตั้งอยู่ในจุดศูนย์กลางของพลวัตดังกล่าว จึงต้องกำหนดกรอบของอาเซียนโดยยึดหลักความเป็นแกนกลางของอาเซียน ระบุความร่วมมือตามแนวคิดนี้ใน ๔ กรอบหลัก ได้แก่ ความร่วมมือทางทะเล การติดต่อเชื่อมโยง เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และอื่นๆ (ไทยโพสต์, ๒๕๖๒)

บทที่ ๔

แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียต่อการดำเนินยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก และผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย

๔.๑ แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียต่อการดำเนินยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก

๑. ด้านเศรษฐกิจ

๑.๑ การขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียมีความชัดเจนมากขึ้น เห็นได้จากการประชุม Indo-Pacific Business Forum เมื่อ ๒๕๖๑ ซึ่งเป็นการประชุมด้านเศรษฐกิจที่สำคัญของสหรัฐอเมริกาและพันธมิตร จัดทำขึ้นเพื่อระดมเม็ดเงินลงทุนในโครงการต่างๆ ในการช่วยกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจในเอเชีย และเพิ่มโอกาสตลอดจนส่งเสริมเสรีภาพการเปิดกว้าง การบูรณาการ และความเจริญรุ่งเรืองในอินโด-แปซิฟิก โดยสนับสนุนงบประมาณเพื่อการลงทุนในหลายโครงการ เช่น การเชื่อมต่อระบบดิจิทัล พลังงาน และโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเงินลงทุนในโครงการต่าง ๆ จะเป็นการดำเนินการโดยภาคเอกชน และเป็นการขยายการลงทุนของสหรัฐอเมริกา ในต่างแดนด้วยเป้าหมายเพิ่มการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังเป็นการเพิ่มโอกาสและช่องทางการค้าและการลงทุนให้กับทุกประเทศในภูมิภาคเอเชีย อาทิ การเปิดตลาดอินเดีย ซึ่งเป็นตลาดการค้าที่มีศักยภาพมากที่สุดในภูมิภาคเอเชียใต้ รวมทั้ง การริเริ่มโครงการพัฒนาความเชื่อมโยงระหว่างอินเดียบกกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งทางน้ำและทางบก อาทิ โครงการถนนสามฝ่ายอินเดียบ-เมียนมา-ไทย (India-Myanmar-Thailand Trilateral Highway Project) และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนของประเทศพันธมิตรเข้ามาลงทุนในเอเชีย ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยพัฒนาบุคลากร และเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

๑.๒ การขนส่งทางทะเลที่เปิดกว้างและเสรีในทะเลจีนใต้ จากการปฏิบัติการรักษาเสรีภาพในการเดินเรือ (Freedom of Navigation Operation- FONOPs) ของสหรัฐอเมริกา ทำให้จีนหันมาเจรจาจัดทำแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct-COC) กับอาเซียน เนื่องจากจีนเกรงว่าอาเซียนจะร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาปิดล้อมจีน ภายหลังจากที่จีนค่อนข้างประสบความสำเร็จในการสร้างความแตกแยกในอาเซียน ในเรื่องการเจรจาจัดทำ COC ในช่วงปี ๒๕๕๕-๒๕๕๙ และจากการที่อาเซียนให้ความร่วมมือภาคพื้นมหาสมุทร (Maritime Cooperation) เพื่อเป็นการยืนยันจุดยืนของอาเซียนในเรื่องการกำหนดให้มหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิกเป็นพื้นที่ที่เปิดกว้างและปลอดภัยสำหรับทุกฝ่ายที่จะเข้ามาแสวงหาประโยชน์ร่วมกัน โดยการเคารพการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล (UN Convention on the Law of the Sea: UNCLOS) และปฏิบัติตามประมวลการปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct in the South China Sea: COC) ซึ่งเป็นการปรามและป้องกันการเกิดปัญหาข้อพิพาทกับมหาอำนาจที่ขยายอิทธิพลในพื้นที่ ซึ่งส่งผลให้ประเทศในภูมิภาคมีเสรีในทะเลจีนใต้มากยิ่งขึ้น

๑.๓ การลงทุนที่มีมูลค่าสูงในภูมิภาคเอเชีย เห็นได้จากสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก พบปะกันในการประชุม Indo-Pacific Business Forum ที่กรุงเทพฯ เมื่อ พฤศจิกายน ๒๕๖๒
เพื่อส่งเสริม...

เพื่อส่งเสริมมูลค่าการลงทุนที่มีคุณภาพสูง สนับสนุนความโปร่งใส หลักนิติธรรม และการพัฒนาเศรษฐกิจโดยมีภาคเอกชนเป็นผู้นำ ซึ่งบริษัทเหล่านี้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างสหรัฐอเมริกา และประเทศในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกมูลค่าปีละ ๑.๙ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ อีกทั้ง จากการประชุมได้มีข้อตกลงทางการค้าและข้อริเริ่มใหม่ๆ ของสหรัฐอเมริกาในอินโด-แปซิฟิก ในส่วนภูมิภาคเอเชีย อาทิ รัฐบาลเวียดนามอนุมัติโครงการก่อสร้างโรงผลิตไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมแบบใช้กังหันก๊าซกำลังการผลิต ๒.๒ กิกะวัตต์ของ AES Corporation ในเดือนกันยายน ปี ๒๕๖๒ คิดเป็นมูลค่าการลงทุน ๑,๕๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยคาดว่าจะเริ่มจำหน่ายกระแสไฟฟ้าเชิงพาณิชย์ได้ในปี ๒๕๖๗ เมื่อคำนวณมูลค่ารวมกับสถานีรับ-จ่ายก๊าซธรรมชาติเหลว Son My มูลค่า ๑,๓๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โรงผลิตไฟฟ้าแห่งนี้มีมูลค่าการลงทุนทั้งหมดเกือบ ๓,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ และจะมีบทบาทสำคัญในการกำหนดอนาคตของภาคพลังงานในเวียดนาม ผ่านการใช้พลังงานผสมผสานอย่างหลากหลาย เป็นต้น

๒. ด้านการทหาร

๒.๑ การยุทธวิธี การประจำการเรือผิวน้ำร้อยละ ๖๐ ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก โดย พล.ร.ต.โจเซฟ ที อุคอยน์ ผู้บัญชาการกองเรือที่ ๗ ได้กล่าวว่าการกองทัพเรือสหรัฐอเมริกามีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองภารกิจ การต่อต้านการก่อการร้าย ความมั่นคงทางทะเล และการกิจด้านการบรรเทาภัยพิบัติและช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม อีกทั้ง ยังวางกำลังรบเพิ่มเติมในพื้นที่ ๒ ฝั่งมหาสมุทร เพื่อให้สามารถเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างมหาสมุทรอินเดีย กับมหาสมุทรแปซิฟิก โดยมีการเคลื่อนย้ายเรือรบ อาทิ เรือพิฆาต USS John S. McCain (ประจำกองเรือที่ ๗ ฐานทัพเรือซานดิเอโก), USS Wasp (LHD1) (ประจำฐานทัพเรือ โอกินาวา) และเรือบรรทุกเครื่องบิน USS Theodore Roosevelt (CVN 71) โดยเรือรบสหรัฐอเมริกาได้เคลื่อนย้ายเข้ามายัง ท่าเรือชางยี ประเทศสิงคโปร์ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและเป็นแรงสนับสนุนในการเตรียมพร้อมรับมือกับภารกิจด้านความมั่นคงทุกประเภท

๒.๒ ความพร้อมรบ

๒.๒.๑ การสะสมอาวุธ

ในส่วนของสหรัฐอเมริกา “เวลานี้เรากำลังเกิดสงครามเย็นครั้งใหม่” เป็นความเห็นของผู้เชี่ยวชาญรัสเซีย ปีเตอร์ เฟลกันฮาวเออร์ (Peter Felgenhauer) ในกรุงมอสโก หลังจากที่ประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ ประกาศเมื่อเร็ว ๆ นี้ถึงแผนการที่จะถอนตัวออกจากสนธิสัญญาจำกัดกำลังนิวเคลียร์พิสัยกลาง (Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty หรือ INF) ส่วนนักประวัติศาสตร์ วอลเตอร์ รัสเซลล์ มีด (Walter Russell Mead) เขียนใน วอลล์สตรีทเจอร์นัล ว่า คณะบริหารทรัมป์ “กำลังเปิดฉากสงครามเย็นครั้งใหม่” หลังจากประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ผู้มีอนุมิตรีรับรองมาตการต่อต้านจีนชุดหนึ่งเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๖๑ ที่ผ่านมา นอกจากนี้แล้วยังมีคนอื่น ๆ อีกมากมายซึ่งกำลังส่งเสียงสอศแทรกเข้ามาในทำนองเดียวกัน เหมือนกับที่เคยเป็นอยู่เมื่อหลายสิบปีก่อน สหรัฐอเมริกากับพวกคู่แข่งอย่างรัสเซียและจีน ต่างกำลังสาละวนอยู่กับการชิงดีชิงเด่นสะสมอาวุธแบบเร่งตัวรวดเร็วขึ้นเรื่อย ๆ โดยโฟกัสที่การทำให้อาวุธนิวเคลียร์และอาวุธ “ตามแบบแผน” (Conventional)...

(Conventional) ของพวกเขา มีคุณสมบัติทางด้านพิสัยทำการ, ความแม่นยำ, และอนุภาพการทำลายสูงขึ้นไปทุกที ทั้ง ๓ ประเทศยังคงมีการจับกลุ่มรวมตัวเป็นพันธมิตรประเภทต่าง ๆ ในลักษณะทำนองเดียวกับที่เกิดขึ้นในยุคสงครามเย็น จนทำให้แลดูเหมือนกับเกิดการต่อสู้ชิงอำนาจกันในระดับโลกมากขึ้น ๆ

อย่างไรก็ดี การที่ต้องทำศึกติดพันอยู่กับต่างประเทศเช่นนี้ ทำให้สหรัฐอเมริกาสิ้นเปลืองเงินทองค่าใช้จ่ายอย่างมหาศาล อีกทั้งยังผูกมัดกองทัพอเมริกันให้ติดตรึงอยู่ในสงครามที่ไม่ประสบความสำเร็จอย่างเด่นชัดในหลาย ๆ สมรภูมิ ตลอดทั่วทั้งซีกโลกอันกว้างใหญ่ของพื้นพิภพนี้ ขณะเดียวกันนั่นเอง มอสโกกับปักกิ่ง ซึ่งไม่ได้มีมั่งคั่งร่ำรวยเท่าวอชิงตันแต่ก็ไม่ได้มีการระเหอะระกะเหมือนสหรัฐอเมริกา กลับสามารถที่จะเริ่มต้นการลงทุนของพวกเขาเองในการปรับปรุงกองทัพให้ทันสมัย และในการแผ่อิทธิพลบารมีทางภูมิรัฐศาสตร์

ทุกวันนี้ “ช่วงขณะแห่งโลกที่มีขั้วอำนาจหนึ่งเดียว” ได้ผ่านพ้นอันตรธานไปแล้ว และเรากำลังอยู่ในสิ่งซึ่งเพียงสามารถบรรยายได้ด้วยคำว่า “โลกที่มี ๓ ขั้วอำนาจ” คู่แข่งขันทั้ง ๓ รายต่างเป็นเจ้าของสถาบันทางทหารและแสนยานุภาพทางทหารอันใหญ่โตมหึมายิ่ง โดยมีขบวนแถวอาวุธอันหนาฝาคั่ง ทั้งอาวุธตามแบบแผนและอาวุธนิวเคลียร์ จีนกับรัสเซียตอนนี้สามารถเข้าร่วมเทียบชั้นกับสหรัฐอเมริกาแล้ว ในการแผ่ขยายอิทธิพลบารมีของพวกเขาให้เลียดไกลออกไปจากเส้นพรมแดนของพวกเขาทั้งในทางการทูต, ทางเศรษฐกิจ, และทางการทหาร ถึงแม้จะยังอยู่ในขนาดขอบเขตที่ด้อยกว่าอยู่มากก็ตามที สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่านั้นเสียอีกก็คือ ปรปักษ์ทั้ง ๓ เหล่านี้ทุก ๆ รายต่างนำโดยผู้นำซึ่งมีลักษณะชาตินิยมอย่างสูง แต่ละคนมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะผลักดันขยายผลประโยชน์ของประเทศของพวกเขาให้ครอบคลุมกว้างไกลออกไปเรื่อย ๆ

ในส่วนของออสเตรเลีย มีการเสริมสร้างกำลังอำนาจทางทหารในการป้องกันประเทศ เพิ่มขีดความสามารถทางกองทัพเรือ ทำให้เรือ ๒๐ ปีข้างหน้า การสะสมขีปนาวุธในอินโด-แปซิฟิกจะเพิ่มสูงขึ้น และมีอาวุธยุทธโธปกรณ์ที่ทันสมัยและมีเรือดำน้ำมากขึ้น

๒.๓ การพัฒนากำลังพลทางทหาร บทบาทและความสัมพันธ์ทางการทหารของสหรัฐอเมริกา กับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค จะมีความร่วมมือผ่านทางภารกิจร่วมระหว่างกันมากขึ้น ทั้งทางน้ำและทางบก อาทิ การฝึกซ้อมรบทางทะเลแบบพหุภาคี ภายใต้รหัส Malabar ซึ่งมีอินเดีย สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น เป็นประเทศหลัก เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับภัยความมั่นคง และการดำเนินการของจีน เป็นต้น

๔.๒ ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกกับผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย

๑. ด้านเศรษฐกิจ

๑.๑ ถึงแม้ไทยจะไม่มีอาณาเขตทางทะเลในพื้นที่ทะเลจีนใต้โดยตรง แต่เส้นทางคมนาคมทางทะเลในการขนส่งสินค้าของไทยต้องเดินทางผ่านพื้นที่การขยายอิทธิพลของจีนในมหาสมุทรอินเดีย และการผ่าน

พื้นที่ขัดแย้งระหว่างมหาอำนาจและประเทศต่างๆ ในทะเลจีนใต้ ซึ่งหากปัญหาขยายตัวในอนาคต จนถึงขั้นการใช้กำลังทางเรือในพื้นที่ขัดแย้งจะส่งผลกระทบต่อทางทะเลของไทยในทางอ้อม

๑.๒ ไทยให้ความสำคัญกับภาคเอกชนของสหรัฐอเมริกาในการเพิ่มพูนความร่วมมือด้านการค้า การลงทุนระหว่างกัน ซึ่งไทยอยู่ระหว่างการปฏิรูปกฎระเบียบด้านการค้า การลงทุน และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เพื่อวางรากฐานการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต พร้อมทั้งยินดีที่สหรัฐอเมริกา ได้กลับมามีบทบาทอย่างแข็งขันในการดำเนินยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก ที่ให้ความสำคัญต่อภูมิภาคอาเซียน โดยไทยพร้อมให้การสนับสนุนและเปิดกว้างให้ภาคเอกชนสหรัฐอเมริกาเข้ามาลงทุน และยินดียิ่งหากภาคเอกชนสหรัฐอเมริกาคouldได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยพัฒนาบุคลากร และเทคโนโลยีของไทยในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของไทยให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

๑.๓ การทำสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีน ยิ่งทำให้บริษัทเอกชนจำนวนมากมีแนวโน้มที่จะย้ายฐานการผลิตจากจีน เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบจากการดำเนินมาตรการกำแพงภาษีของทั้งสองประเทศ มหาอำนาจ หากจีนและสหรัฐอเมริกาเข้ามาช่วยสนับสนุนลงทุนในโครงการระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ต่างประเทศ ซึ่งโครงการนี้เป็นส่วนสำคัญที่สามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การเงิน และการคมนาคมของภูมิภาคต่อไปได้

๒. ด้านการเมือง

๒.๑ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จากการที่กลุ่มพันธมิตร (QUAD) สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และอินเดีย ได้กระชับความเป็นพันธมิตรทางยุทธศาสตร์อย่างแนบแน่นในการปิดล้อมและถ่วงดุลจีนในเอเชีย โดยที่จีนไม่อาจขยายอิทธิพลในมหาสมุทรอินเดียได้สะดวก ในขณะที่อินเดียอาจมีบทบาทในมหาสมุทรแปซิฟิกมากขึ้น และการเพิ่มอินเดียเข้ามาเป็นตัวแปรที่สำคัญในฝ่ายสหรัฐอเมริกา อาจทำให้ดุลยภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เปลี่ยนไป ในการนี้ ในฐานะที่ไทยถือได้ว่าเป็นประเทศหน้าด่านของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาจต้องรับมือกับข้อเรียกร้องของแต่ละฝ่ายมากขึ้น พร้อมกับการเริ่มพิจารณาถึงหลักทางการทูตที่สำคัญ รวมทั้งการดำเนินนโยบายรักษาสถิต (Balance of Power) ซึ่งถือเป็นข้อดีและเหมาะสมกับประเทศขนาดเล็กอย่างไทย ภายใต้ความร่วมมือในด้านต่างๆ กับทุกฝ่ายได้สูงสุด ในขณะที่เดียวกันก็ต้องระมัดระวังในท่าทีการแสดงออกต่อประเทศมหาอำนาจต่างๆ เป็นอย่างมาก เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อความไว้วางใจ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังคงต้องรักษาความสัมพันธ์อันดีกับทุกฝ่าย โดยผ่านการเจรจาทางการทูต และการเป็นมิตรทุกประเทศ เช่น การประชุม ASEAN SUMMIT

๒.๒ ความสัมพันธ์ระดับรัฐบาลและกองทัพไทย-สหรัฐอเมริกานับแน่นแฟ้นมากขึ้น หลังจากทั้งสองประเทศได้ออกแถลงการณ์วิสัยทัศน์ร่วมว่าด้วยการเป็นพันธมิตรด้านการป้องกันประเทศระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา ๒๐๑๒ (2012 Joint Vision Statement for Thai-US Defense Alliance) สหรัฐอเมริกายังยึดมั่นในความร่วมมือกับไทย และให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนแก้ไขปัญหาภัยคุกคามใหม่ๆ เพื่อคงเสถียรภาพและเสริมสร้างขีดความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐอเมริกาที่เปิดกว้าง เสรีและตอกย้ำความเป็น

หุ้นส่วน...

หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ไทย-สหรัฐอเมริกา โดยยังคงมีการฝึก Cobra Gold และการฝึกร่วมโปรแกรมอื่นๆ ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและเข้มข้นมากขึ้น เช่น ในปี พ.ศ.๒๕๖๑ ที่ผ่านมา การฝึกคอบร้าโกลด์ มีโจทย์ที่ท้าทายเกี่ยวกับภัยคุกคามในภูมิภาคที่เปลี่ยนไปทุกปีในหลายๆ มิติ โดยสหรัฐอเมริกาได้เพิ่มกำลังทหารเข้าฝึกมากขึ้นกว่า ๒,๐๐๐ นาย รวมกว่า ๖,๐๐๐ นาย เป็น “ตัวเลขแห่งความร่วมมือ” ที่สำคัญ

๓. ด้านการทหาร

๓.๑ การพัฒนากำลังพลทางทหาร ไทยได้รับความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในการพัฒนาศักยภาพกำลังพลทางทหารมากยิ่งขึ้น โดยสหรัฐอเมริกาทำการฝึกผสมทางเรือพหุภาคีกับ ๑๐ อาเซียนเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ โดยการฝึกผสมทางทะเลครั้งนี้ ใช้ชื่อรหัสว่า “Asean- u.s.Maritime Exercise” โดยมีวัตถุประสงค์การฝึกเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการรักษาความมั่นคงทางทะเล มุ่งเน้นการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดในทะเล โดยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน และปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างชาติต่างๆ ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ซึ่งจะช่วยให้กองทัพเรือไทยสามารถรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งความขัดแย้งรูปแบบต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นทางทะเล

๓.๒ กองทัพอากาศยังคงความร่วมมือและให้การสนับสนุนในด้านอาวุธยุทโธปกรณ์อย่างต่อเนื่องและทันสมัย เช่น การปรับปรุงเครื่องบิน F-16 ของกองทัพอากาศ ทั้งระบบสื่อสาร ระบบตรวจจับให้ทันสมัยมากขึ้น และยังมีความร่วมมือกับกองทัพเรือไทย ในเรื่องระบบควบคุมบังคับบัญชาและระบบเรดาร์ตรวจจับรอบบริเวณน่านน้ำ ทำให้เกิดความปลอดภัยมากขึ้น รวมถึงโครงการจัดหา ฮ.UH-72 ของกองทัพบก และจรวดฮาร์พูนของกองทัพเรือ เป็นต้น

๓.๓ ไทยสามารถพึ่งพาสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะเรื่องการต่อต้านการก่อการร้าย ความมั่นคงทางไซเบอร์ และการต่อต้านการใช้อาวุธทำลายล้างสูง ถือเป็นโอกาสที่ดีของไทยในการกระชับความร่วมมือ ในเรื่องความมั่นคงทางทะเลในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers Meeting Plus : ADMM Plus) และประเด็นที่สหรัฐอเมริกาคาดหวังจากไทย มีทั้งทางด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศ เศรษฐกิจ และความมั่นคงของชาติ ซึ่งไทยก็เลือกตอบสนองในประโยชน์ร่วมกัน ทำให้สหรัฐอเมริกาเห็นประโยชน์ของไทย ไทยควรแสวงโอกาสในการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง ผ่านการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers Meeting : ADMM) ทั้งในเรื่องของการต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการขยายกรอบความร่วมมือในพื้นที่ใหม่ ๆ ที่ทั้งไทยและมหาอำนาจต่าง ๆ ให้ความสนใจร่วมกัน อาทิ ด้านไซเบอร์ ด้านการรักษาสันติภาพ และความมั่นคงทางทะเล เป็นต้น

บทที่ ๕ ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

๕.๑ ข้อสรุป

ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกมีหลักการใกล้เคียงกับยุทธศาสตร์ปักหมุดเอเชีย (Pivot to Asia) ของรัฐบาล บารัค โอบามา กล่าวคือ การที่สหรัฐอเมริกาปรับพลังอำนาจและความสนใจมาสู่ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ที่อาจเพิ่มเติม คือรวมอนุภูมิภาคอินเดียเข้ามาและกล่าวถึงจีนในฐานะปรปักษ์อย่างชัดเจน (ต่างกับสมัยรัฐบาลโอบามา ที่แสดงออกว่าเป็นมิตร) ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกเอ่ยถึงพันธมิตรเก่าแก่ (The QUAD) และพยายามฟื้นฟูความสัมพันธ์กับบางประเทศ นอกจากนี้กำลังหาพันธมิตรใหม่อย่างอินเดีย ซึ่งอินเดียเป็นกรณีตัวอย่างที่ยุทธศาสตร์นี้ให้ความสำคัญ

ถ้ามองในแง่ภูมิรัฐศาสตร์ ปัจจุบันประเทศมหาอำนาจรวมอินเดียเข้ามาในยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก รัฐบาลสหรัฐอเมริกาถือว่า กรอบความร่วมมือหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (RCEP) เป็นเขตการค้าที่อยู่ใต้อิทธิพลจีน กระทบต่อยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของตน การปฏิเสธไม่เข้าร่วม RCEP ทำให้อินเดียถอยห่างออกจากการพิ้วพันในทางเศรษฐกิจ และอาจหมายถึงต้องการถอยห่างจากข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (BRI) ด้วย

เมื่อเอ่ยถึงปรปักษ์หรือภัยคุกคามต่อยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก จีนคือประเทศที่ถูกเอ่ยถึงบ่อยที่สุด และรุนแรงที่สุด ไม่อาจปฏิเสธว่ายุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกหวังสร้างเครือข่ายพันธมิตรกับหุ้นส่วนเพื่อต้านจีน โดยเฉพาะ นั้นหมายความว่าประเทศใดที่เป็นพันธมิตร คือเครือข่ายต้านจีน ถ้ามองในมุมกว้าง ยุทธศาสตร์นี้คือแผนจัดระเบียบภูมิภาคของสหรัฐนั่นเอง

จากการที่สองประเทศมหาอำนาจทั้งสหรัฐอเมริกาและจีน มีความขัดแย้งด้านการค้าและพยายามแข่งขันกันมีอิทธิพลและบทบาทเพิ่มมากขึ้นในภูมิภาค จำเป็นอย่างยิ่งที่ไทยจะต้องดำเนินนโยบายด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดภาพว่า ไทยเลือกจะอยู่ข้างใคร ในขณะที่เดียวกันก็ต้องระมัดระวังในท่าทีการแสดงออกต่อประเทศมหาอำนาจต่างๆ เป็นอย่างมาก เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อความไว้นื้อเชื่อใจ โดยที่จีนเป็นพันธมิตรที่สำคัญทางด้านเศรษฐกิจ และนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (BRI) ก็เป็นนโยบายที่เกี่วข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาของไทย ขณะที่สหรัฐอเมริกาเป็นพันธมิตรเก่าแก่ที่มีความร่วมมืออย่างรอบด้าน ซึ่งยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกสนับสนุนการพัฒนาในด้านต่างๆ ของไทยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามสหรัฐอเมริกา ภายใต้การบริหารของประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ ก็มีท่าทีที่จะใช้มาตรการกดดันที่รุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตอบโต้ทางการค้ากับประเทศที่ไม่ให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาเช่นกัน

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

ไทยควรกำหนดท่าทีและนโยบายที่เหมาะสมทั้งต่อความสัมพันธ์กับจีนและกับสหรัฐอเมริกา โดยต้องรักษาทิศทางและระยะของการดำเนินความสัมพันธ์กับทั้งสองประเทศให้ได้อย่างสมดุล เพื่อรักษาผลประโยชน์ของไทย โดยควรดำเนินการในรูปแบบลักษณะที่เป็นสะพานเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา อันจะทำให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่ายในภูมิภาค ตลอดจนส่งเสริมและดำรงความต่อเนื่องในการพัฒนาความสัมพันธ์กับจีนในลักษณะหุ้นส่วน ทางยุทธศาสตร์ที่มีคุณค่ากับจีนให้เกิดผลเป็นรูปธรรมทุกด้าน การดำเนินกิจกรรมกระชับความร่วมมือกับจีนในทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ธุรกิจและประชาชน เช่น การขยายผลจากการประชุมร่วมไทย – จีน และการแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้นำในทุกระดับ รวมถึงการติดต่อในระดับท้องถิ่น โดยขยายผลจากการสถาปนาความสัมพันธ์เมืองพี่เมืองน้องกับจีน นอกจากนี้ควรขยายผลจากการที่จีนให้ความสำคัญกับการพัฒนาสัมพันธ์และความร่วมมือในระดับกระทรวงกลาโหม ไทยจึงควรแสวงหาความร่วมมือจากจีน ในการพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพไทย ในด้านต่างๆ อาทิ การฝึกศึกษา การวิจัยพัฒนา และอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ รวมทั้งส่งเสริมการขยายความสัมพันธ์และความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ของสหรัฐอเมริกา นอกเหนือจากฝ่ายบริหารของสหรัฐอเมริกา อาทิ ฝ่ายนิติบัญญัติ ภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาควิชาการ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์เชิงกว้างและเชิงลึกกับภาคส่วนต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถแก้จุดถ่วงดุล หรือทดแทนความสัมพันธ์ในภาคส่วนด้านต่างๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงการต่างประเทศ ประเทศญี่ปุ่น. (ออนไลน์) แหล่งที่มา https://www.mofa.go.jp/policy/oda/white/2017/html/honbun/b1/s1_1.html. ๑๑ ม.ค.๖๓
- กอบ์ธรรม นิลโพจิตร. อินโด-แปซิฟิก: มุมมองผลประโยชน์ต่อภูมิภาค. (ออนไลน์) แหล่งที่มา <http://rsu-brain.com/index.php/4387-2-2-2-2-2-2-4>. ๒๕ ธ.ค.๖๒
- การแข่งขัน ในการแผ่ขยายอิทธิพลระหว่างจีนกับสหรัฐฯ จนเกิดสงครามการค้าและแนวโน้มที่จะขยายไปสู่สงครามอย่างรอบด้านภายใต้แนวคิดเรื่อง “อินโด - แปซิฟิก (Free and Open Indo - Pacific)”. (ออนไลน์) แหล่งที่มา <http://www.vijaichina.com/articles/1042> . ๑๙ ม.ค.๖๓
- “จับตาเอเชียตะวันออก “แนวคิดอินโด-แปซิฟิก (Free and Open Indo-Pacific)”. (ออนไลน์) แหล่งที่มา <http://www.eastasiawatch.in.th/th/articles/politics-and-economy/683/>. ๘ ธ.ค.๖๒
- เจษฎา มีบุญถือ. “ความมั่นคงแห่งชาติ : การสร้างไทยให้อย่างอื่น”. ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๕๓.
- ฐานเศรษฐกิจ. ‘อินโด-แปซิฟิก’ ยุทธศาสตร์ที่ไทยต้องบาลานซ์. (ออนไลน์) แหล่งที่มา <http://www.thansettakij.com/content/215449>. ๒๐ ม.ค.๖๓
- เดวิด สุตต์. “โดนัลด์ ทรัมป์ ผู้นำสหรัฐฯ ใช้คำว่า “อินเดีย-แปซิฟิก” แทนคำว่า “เอเชีย-แปซิฟิก” ซ้ำแล้วซ้ำอีกในระหว่างการทัวร์เอเชียของเขา นี่เป็นการส่งสัญญาณบ่งบอกถึงการรื้อฟื้นแผนการความร่วมมือจตุรภาคีขึ้นมาใหม่ เพื่อตอบโต้การผงาดขึ้นมาของจีนในภูมิภาคแถบนี้” (ออนไลน์) แหล่งที่มา <https://mgronline.com/around/detail/9600000116879>. ๒๘ ธ.ค.๖๒
- ไทยโพสต์. มุมมองของอาเซียนต่อแนวคิดอินโด-แปซิฟิก. (ออนไลน์) แหล่งที่มา www.thaipost.net/main/detail/39763. ๙ ม.ค.๖๓
- ธรรมรัตน์ รัตนมณี. ความขัดแย้งระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ในทะเลจีนใต้ที่มีผลต่อบทบาทไทยในอาเซียน. เอกสารวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ, ๒๕๖๒.
- ประชาชาติธุรกิจ. เปิดศักราชอินโด-แปซิฟิก ตัวแปรกำหนดทิศทาง “อาเซียน”. (ออนไลน์) แหล่งที่มา <https://www.prachachat.net/columns/news-230266>. ๑๒ ม.ค.๖๓
- มติชนสุดสัปดาห์. จากโอบามาสู่ทรัมป์-ยุทธศาสตร์ใหม่ต่อเอเชีย. (ออนไลน์) แหล่งที่มา https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_1068065. ๙ ธ.ค.๖๒
- _____. ยุทธศาสตร์อเมริกา-ยุทธศาสตร์โลก ผลกระทบต่อยุทธศาสตร์ไทย. (ออนไลน์) แหล่งที่มา https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_126148. ๙ ธ.ค.๖๒
- _____. ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก ยุทธศาสตร์ใหม่ยุคทรัมป์. (ออนไลน์) แหล่งที่มา https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_1068065. ๙ ธ.ค.๖๒

ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. "การแข่งขันในการแผ่ขยายอิทธิพลระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา จนเกิดสงครามการค้าและแนวโน้มที่จะขยายไปสู่สงครามอย่างรอบด้าน ภายใต้แนวคิดเรื่อง "อินโด-แปซิฟิก Free and Open Indo-Pacific". (ออนไลน์) แหล่งที่มา <http://www.vijaichina.com/articles/1042>. ๙ ธ.ค.๖๒

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ๒๕๖๓. การเปิดเสรีในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก : ท่าทีของไทยและอาเซียน. (ออนไลน์) แหล่งที่มา http://www.sscthailand.org/uploads_ssc. ๒๓ ธ.ค.๖๒

.๒๕๖๓. แนวคิด "เอเชีย-แปซิฟิก" สู่อินโดแปซิฟิก : การสกัดกั้นเส้นทางการเจริญเติบโตของแคว้นมังกร. (ออนไลน์) แหล่งที่มา http://www.sscthailand.org/uploads_ssc .๒๓ ธ.ค.๖๒

สาธิต มนต์สักรกุล, กลยุทธ์แห่งชิงความเป็นใหญ่ สหรัฐฯ ดัน 'อินโด-แปซิฟิก' ประชัน 'One Belt, One Road' ของจีน. (ออนไลน์) แหล่งที่มา <https://themomentum.co/us-mike-pompeo-is-a-free-and-open-indo-pacific>. ๒๓ ม.ค.๖๓

Prabir De. Act East to act Indo-Pacific: Agenda for the new government. (ออนไลน์) แหล่งที่มา <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/act-east-to-act-indo-pacific-agenda-for-the-new-government/articleshow/69591279.cms>. ๔ ม.ค.๖๓

U.S.Department of Defense. The Department of Defense, Indo-Pacific Strategy Report. (ออนไลน์) แหล่งที่มา <https://www.defense.gov/Newsroom/Releases/Release/Article/1863396/dod-releases-indo-pacific-strategy-report/>. ๔ ม.ค.๖๓

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปที่ ๑ สถิติทางเศรษฐกิจจากธนาคารโลก	๑
รูปที่ ๒ อาณาเขตของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก และอินโด-แปซิฟิก	๓
รูปที่ ๓ ยุทธศาสตร์เปิดเสรีในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก (Free and Open Indo-Pacific)	๗
รูปที่ ๔ พื้นที่รับผิดชอบของกองกำลังภาคพื้นสหรัฐ อินโด-แปซิฟิก USINDOPACOM	๘
รูปที่ ๕ การจัดวางยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของประเทศญี่ปุ่น	๙
รูปที่ ๖ เปรียบเทียบแนวคิดยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก ของกลุ่มพันธมิตร	๑๑

ผนวก ก
รายชื่อนายทหารนักเรียน สัมนานที่ ๑

อาจารย์ประจำสัมนาน น.อ.หญิง ภาวนา จงทักษิณาวัตร

นายทหารนักเรียน

๑. น.ท.กิจชัย วัฒนกิจเจริญ	หมายเลข ๒
๒. น.ต.หญิง ณัฐกฤตา บำรุงกิจ	หมายเลข ๑๓
๓. น.ต.หญิง นิสากร เขียนเจริญ	หมายเลข ๒๓
๔. น.ท.บุญเลิศ เชื้อชาติ	หมายเลข ๒๔
๕. น.ท.หญิง เบ็ญจวรรณ โพธิ์ทอง	หมายเลข ๒๗
๖. น.ต.มงคล บัวทอง	หมายเลข ๓๖
๗. น.ต.หญิง วิชชุณี เดียดระกุล	หมายเลข ๔๘
๘. น.ต.หญิง อุษณีย์ จำเนียร	หมายเลข ๖๕

